

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์รสรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 3-9) ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างถึงในวันชัย พงษา 2542 : 16) ที่ว่า การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญมั่นคงได้ยาก การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยเดียวกันคือการศึกษา การศึกษานั้นแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่ง กับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นผู้มีจิตใจ ใฝ่ดี ใฝ่เจริญ ละอายชั่วกลัวบาป ส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคลต้องพัฒนาให้ครบทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรและอำนวยประโยชน์ที่พึงประสงค์ จะเห็นได้ว่าการศึกษาคือพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญก้าวหน้าได้ ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการจัดการศึกษา พบว่ามีปัญหาอีกมาก ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 23)

ประการที่ 1 สภาพปัญหาทางด้านระบบบริหารและการจัดการ การจัดการของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยงานในระดับปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจค่อนข้างน้อย แม้มีการมอบอำนาจบางเรื่องลงไปก็เป็นเรื่องที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีการกระจายอำนาจทั้งทางด้านบริหารและวิชาการลงสู่พื้นที่ค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะในด้านนโยบาย แผน และงบประมาณขาดความเป็นเอกภาพ แต่ละกรมมีอิสระภาพมากเกินไป จนไม่สามารถ

ประสานนโยบาย แผนและงบประมาณในภาพรวมได้ การปฏิบัติงานจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ในภารกิจของตนเอง

ประการที่ 2 ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารและการจัดการ คือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย และแผนงานหลักของการจัดการศึกษาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงและทางการเมือง ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งในด้านทรัพยากร การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง เพราะขาดกลไกและวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้ชุมชน ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผลในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น

ประการที่ 3 สภาพปัญหาทางด้านคุณภาพของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาทุกระดับ ในปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญในเรื่องผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ จากการประเมินคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2540 พบว่าผู้เรียนมีคะแนนในวิชาการเหล่านี้ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม ของแต่ละวิชา ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประการที่ 4 สภาพปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน เป็นการใช้อยู่หลักสูตรกลางที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายได้ เนื้อหาสาระของหลักสูตรส่วนมากเป็นเรื่องกำหนดโดยนักวิชาการ ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความแตกต่างของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมใช้การเรียนรู้จากสภาพจริงหรือจากการปฏิบัติจริง ซึ่งส่งผลให้มีปัญหาในด้านการวัดผลประเมินผลที่เน้นการวัดความรู้ ความจำ มากกว่าการวัดความรู้ ความสามารถที่เกิดจากการปฏิบัติจริง

- ประการที่ 5 สภาพปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ขาดจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู ยังไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการทำงานในลักษณะของผู้มีวิชาชีพครู เนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่นในสังคม นอกจากนี้ผู้บริหารบางส่วน ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน มีภาวะความเป็นผู้นำค่อนข้างน้อย ตลอดจนขาดทักษะในการบริหารและการจัดการด้านการศึกษา

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยที่กล่าวมาถือได้ว่าการศึกษาของไทยยังไม่ประสบความสำเร็จทั้งกระบวนการ จึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสูงในระดับสากล เพื่อให้สามารถเผชิญปัญหาและการเปลี่ยนแปลง ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และร่วมรับผิดชอบพัฒนาชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก

แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539-2550 มีแนวคำเนิการใน 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 18) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : บทนำ) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ให้เข้าสู่ระดับสากล ผลจากการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2539 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เห็นว่า สถานศึกษาเป็นฐานสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา การที่จะปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ เราต้องพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ การปฏิรูประบบและการบริหารการจัดการ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษา หากสามารถพัฒนากระบวนการเหล่านี้โดยเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรมีคุณภาพ มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีการประกันคุณภาพผลผลิตของสถานศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังที่สมยศ มีเทศ (2539 : 74-81) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้บริหารควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำการพัฒนาที่เข้มแข็ง ใ้บทบาทของผู้นำ และบทบาทของผู้บริหารให้เหมาะสม ใ้บทบาทในฐานะการเป็นผู้บังคับบัญชา ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษา และใ้บทบาทของผู้ประสานงานที่ดี เพื่อให้หน่วยงาน และบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

นอกจากผู้บริหารโรงเรียนแล้ว บุคคลที่สำคัญและส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและให้มี

คุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติอย่างแน่นอน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานีรับนโยบายปฏิรูปการศึกษามาปฏิบัติ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 โดยคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาตามงบประมาณที่ได้รับอย่างจำกัด จำนวน 61 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 326 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี 2543 : 1 - 4) กำหนดให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเป็นหน่วยงาน สนับสนุน โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติเพื่อสนองนโยบายดังกล่าว

จากแผนกลยุทธ์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาไว้ว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ 12 อำเภอ 49 กลุ่มโรงเรียน 326 โรงเรียน จำแนกเป็นระดับก่อนประถมศึกษา 833 ห้องเรียน นักเรียน 19,837 คน ระดับประถมศึกษา 2,392 ห้องเรียน นักเรียน 67,665 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 35 โรงเรียน เปิดสอนจำนวน 105 ห้องเรียน นักเรียน 2,084 คน ข้าราชการครู 3,906 คน ข้าราชการพลเรือน 150 คน ลูกจ้างประจำ/ชั่วคราว 487 คน วิทยากรสอนศาสนา 319 คน สภาพปัญหาในการจัดการศึกษาที่สำคัญได้แก่ ระบบข้อมูลสารสนเทศ ยังจัดไม่เป็นระบบครอบคลุม ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน อัตราการเข้าชั้นและการออกกลางคันสูง กล่าวคืออัตราการเข้าชั้นในปีการศึกษา 2541 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 เฉลี่ยร้อยละ 6.92 โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงสุดถึงร้อยละ 14.71 ขณะที่นักเรียนออกกลางคันมีจำนวน 780 คน คิดเป็นร้อยละ 0.87 การขาดแคลนครูปีงบประมาณ 2543 ยังขาดแคลนครู 640 อัตรา การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในระดับต่ำในกลุ่มประสบการณ์คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ส่วนความต้องการในการจัดการศึกษามีดังนี้ การขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้สู่บุคลากรทุกระดับ โดยเฉพาะครูผู้สอน การนำร่องจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีให้เต็มพื้นที่ การส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในด้านปฐมวัย การจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรทุกระดับสู่มาตรฐานวิชาชีพ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้สาธารณชน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี, 2543 : 3-6)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวย่อมจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนอย่างแน่นอน ประกอบกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี รับนโยบายการปฏิรูปการศึกษามาปฏิบัติ โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาจำนวน 61 โรงเรียน ซึ่งบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในการสนองนโยบายดังกล่าว คือผู้ที่ปฏิบัติงานใน

โรงเรียน อันได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนั่นเอง ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารการศึกษาในระดับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายในอำเภอให้เป็นไปตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา จึงสนใจที่จะวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี จากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาทั้ง 4 ด้านมากน้อยแค่ไหน การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษาระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนแตกต่างกันหรือไม่ ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนสนับสนุนและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

สมมติฐานของการวิจัย

การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2543 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ทั้งหมด 61 โรงเรียน โดยผู้วิจัยศึกษาจากผู้บริหารจำนวน 61 คน และครูผู้สอนจำนวน 1003 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานภาพเป็นชั้นภูมิ ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2543 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี จำนวน 61 คน

2. กลุ่มครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2543 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี จำนวน 286 คน โดยใช้วิธีการสุ่มจากทุกโรงเรียนตามสัดส่วน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ตำแหน่งข้าราชการครูในสถานศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1 ตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน

2.1.2 ตำแหน่งครูผู้สอน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา แบ่งออกเป็น

4 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

2.2.2 ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.2.3 ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

2.2.4 ด้านการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในการวางแผนการปฏิบัติงาน ดำเนินการ ประสาน สนับสนุน ส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตามผลและประเมินผล ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหาร

โรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ในด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนและด้านการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ในการดำเนินการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนในด้านการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อต่างๆและด้านบุคลากร ดำเนินการจัดให้มีผังแม่บทอย่างเต็มรูปแบบ ประสาน สนับสนุน ส่งเสริมจัดให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มุ่งรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดำเนินการใช้ ปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ บริเวณโรงเรียน ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการต่างๆ ควบคุม กำกับ ติดตามผล ให้มีการรักษาความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดตลอดปี มีการกำกับติดตามผลและประเมินผล การดำเนินการดำเนินงานของโรงเรียนและสถานศึกษา

การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยการดำเนินการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะต่างๆ ตลอดจนจนถึงการเข้าร่วมการฝึกอบรม ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ควบคุม กำกับ ติดตามผลให้ครูพัฒนาและจัดทำแผนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน ประสานและสนับสนุนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิหรือครูที่เกษียณอายุราชการ มาสอนในสถานศึกษา โดยได้รับค่าตอบแทน สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการต่างๆในสถานศึกษา ประเมินผลความก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยวัดประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะคุณภาพผู้เรียน

การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินการ จัดกระบวนการเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนถึงการประสาน สนับสนุนให้ประชาชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและกำหนดแบบเรียน โดยดำเนินการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและฝึกปฏิบัติจริง ฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมพัฒนาวิถีชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้ จากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้ครูนำความรู้และประสบการณ์จากครอบครัว ชุมชนของนักเรียน มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ดำเนินการจัดให้มีกิจกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ดำเนินการมอบหมายหน้าที่ ด้านการสอนให้ครูตรงกับความรู้ ความสามารถหรือ

วิชาเอกที่จบการศึกษา โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ดำเนินการจัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความยืดหยุ่นเวลาเรียน สนับสนุนให้มีการจัดทำ จัดหา ซ่อมแซมและบำรุงรักษาสื่อ วัสดุกรรม และเทคโนโลยี มาใช้ในการเรียนการสอน ดำเนินการให้มีการใช้ห้องสมุดหรือมุมหนังสือเป็น แหล่งค้นคว้า ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริงของผู้เรียน

การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียน ในการวางแผนการปฏิบัติงาน ดำเนินการจัดทำธรรมนูญ โรงเรียนหรือแผนยุทธศาสตร์และแผน ปฏิบัติการของโรงเรียน ประสานและส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย การจัดการศึกษา ประสาน ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชนและเอกชน มี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดำเนินการจัดสรรงบประมาณและระดมทรัพยากรในห้องถิ่น มาใช้ ในการจัดการศึกษา ดำเนินการจัดจำหน่ายและเผยแพร่ผลผลิต ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดบริการทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับสภาพและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการบริการนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเน้นนักเรียนที่ยากจน และขาดแคลนเป็นพิเศษ ดำเนินการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อนำไปสู่ การพัฒนา ดำเนินการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ปัตตานี

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในโรงเรียนในโครงการ ปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2543 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในโรงเรียน ในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2543 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

โรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี คัดเลือกให้เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาจากโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 326 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 - 2543 จำนวน 61 โรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยมีประโยชน์ดังนี้

1. ด้านความรู้

1.1 ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานีใน 4 ด้าน ได้แก่ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนและด้านการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

1.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน

1.3 ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียน นำผลการวิจัย ไปใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและขยายผลการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนปรับปรุง การปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของหน่วยงานและสนับสนุนโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

2.3 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการปฏิรูปการศึกษาในระดับจังหวัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียน นำปัญหาและอุปสรรคไปปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น และผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป